

ABORDAREA STRATEGICĂ A UNIUNII EUROPENE PENTRU REGIUNEA MĂRII NEGRE – IMPLICAȚII PENTRU SECURITATEA REGIONALĂ ȘI ROLUL ROMÂNIEI –

Dr. Violeta NICOLESCU

Ministerul Apărării Naționale, Direcția politici de apărare
DOI: 10.55535/GMR.2025.3.14

The European Union's Strategic Approach to the Black Sea Region marks a defining stage in the evolution of the European Union's foreign and security policy. The document reflects a paradigm shift, whereby the Black Sea is no longer perceived as a geopolitical periphery, but as a central strategic space for the security, stability and prosperity of Europe. The context for the development of the strategy is determined by the war of aggression launched by the Russian Federation against Ukraine in February 2022, the intensification of maritime and hybrid threats, as well as the process of the Union's enlargement to the East. The new strategy, structured on three pillars – security and resilience, sustainable growth and environmental protection – provides an integrated framework for collective action. For Romania, the document creates opportunities to consolidate its role in the region and to actively engage in the European security architecture in the Black Sea.

Keywords: Black Sea; maritime security; critical infrastructure protection; military mobility; European Union;

CONTEXT INTRODUCATIV

Abordarea strategică a Uniunii Europene pentru regiunea Mării Negre, emisă în mai 2025, reprezintă un reper esențial în politica externă și de securitate a Uniunii Europene. Acest document vine pe fondul unor schimbări profunde în arhitectura geopolitică a Europei de Est, al intensificării amenințărilor la adresa securității maritime și energetice și al necesității de a transforma regiunea Mării Negre într-un spațiu stabil, sigur și prosper. O serie de factori stau la baza deciziei UE de a emite un astfel de document strategic – mult așteptat de statele membre ale UE din Europa de Est, cu precădere cele riverane Mării Negre.

Astfel, cel mai important factor care a influențat elaborarea acestei strategii este *războiul de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei*, declanșat în februarie 2022 și aflat în continuare în desfășurare în 2025. Marea Neagră a devenit, parțial, un *teatru de război*, Rusia utilizând-o pentru blocaje navale, atacuri cu rachete lansate din mare, operațiuni de sabotaj și amenințări la adresa rutelor comerciale și de export ale Ucrainei. Navigația civilă a fost serios afectată, inclusiv prin atacuri asupra infrastructurii portuare din Odesa, Chornomorsk și Izmail, aflate foarte aproape de granița cu România – stat care se confruntă (M.Ap.N., 2025), la rândul său, cu încălcări ale spațiului aerian prin drone sau cu fragmente de drone căzute în localitățile de la graniță. De asemenea, *militarizarea masivă* a regiunii de către Rusia, inclusiv în Crimeea ocupată în anul 2014, a creat un *gol de securitate* perceput de UE ca o amenințare strategică pentru întreaga regiune estică. Astfel, Înalțul Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, Kaja Kallas, a subliniat în mod explicit că „*securitatea Mării Negre este vitală și pentru securitatea Europei*”¹.

Un alt factor care a determinat elaborarea documentului rezidă în *nevoia de coerență strategică și acțiune comună la nivelul UE*. Până în 2025, abordările europene față de regiunea Mării Negre au fost fragmentate, sectoriale și, de multe ori, reactive. State membre ale UE din regiune – în special, România și Bulgaria – au cerut în mod repetat o strategie europeană integrată pentru Marea Neagră, inclusiv în contextul adoptării noii Busole Strategice a UE (2022). Anterior, în prima

¹ Strategia privind Marea Neagră: declarații de presă ale Înalțului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, vicepreședintele Comisiei Europene Kaja Kallas, 28 mai 2025, https://www.eeas.europa.eu/eeas/black-sea-strategy-press-remarks-high-representativevice-president-kaja-kallas_en, accesat la 20 septembrie 2025.

jumătate a anului 2019, Președinția românească a Consiliului UE se concentrase pe promovarea cooperării regionale în regiunea Mării Negre, cu sprijinul Uniunii Europene. Cel mai notabil rezultat al acestei perioade a fost adoptarea, în același an, a două documente-cadru: *Agenda Maritimă Comună pentru Marea Neagră* (Ministerial Declaration on a Common Maritime Agenda for the Black Sea, 2019) și *Agenda Strategică de Cercetare și Inovare a Mării Negre* (Black Sea Strategic Research and Innovation Agenda, 2019), ambele subsumate Sinergiei Mării Negre. De asemenea, instrumente anterioare, cum ar fi Sinergia Mării Negre (Black Sea Synergy – A New Regional Cooperation Initiative, 2007) sau proiectele de cooperare regională cu țările Parteneriatului Estic (PaE), nu au oferit o viziune strategică unificatoare. În fapt, Abordarea Strategică a UE privind Marea Neagră este construită plecând de la Sinergia Mării Negre, cel mai recent raport (Black Sea Synergy: 4th review of a regional cooperation initiative – period 2019-2023, 2024) de implementare (al patrulea) a acesteia fiind publicat pe 3 iulie 2024 și acoperind perioada 2019-2023. În lumina celor menționate, contextul instabil din regiune a impus necesitatea unei acțiuni colective coordonate pentru a asigura nu doar securitate, ci și dezvoltare economică, conectivitate și sustenabilitate ecologică. Astfel, strategia din mai 2025 răspunde nevoii de a poziționa Marea Neagră ca o zonă strategică centrală în politica externă, energetică și de apărare a UE.

Un alt element-cheie care a determinat elaborarea acestei strategii este *procesul de extindere al UE către Est*, cu focus pe sprijinul pentru Ucraina și Moldova pe palierele de reconstrucție și integrare. Astfel, Ucraina și Moldova sunt, din 2022 (Concluziile Consiliului European, 2022), candidate oficiale la aderarea la UE, iar negocierile de aderare sunt în curs de desfășurare. În această logică și raportat la contextul regional de securitate, atenția este îndreptată atât pe reconstrucția Ucrainei și integrarea sa în piața unică – care presupun o infrastructură modernă, acces la coridoare de transport și energie, precum și o conectivitate maritimă sigură, cât și pe Republica Moldova care, ca stat fără ieșire la mare, depinde de accesul la porturile românești și ucrainene pentru comerț și importuri esențiale. Prin urmare, o *abordare strategică la nivel regional* este esențială pentru a evita fragmentarea sprijinului și pentru a contribui la succesul procesului de integrare europeană în regiunea extinsă a Mării Negre.

În plus, crizele multiple (energie, climă, migrație, infrastructură) și-au spus, și ele, cuvântul, Marea Neagră devenind și un punct nodal pentru mai multe crize interconectate: criza energetică post-2022, care a forțat UE să caute coridoare alternative pentru gaz și electricitate; schimbările climatice și poluarea excesivă care amenință biodiversitatea și calitatea vieții în zonele costiere; migrația din Caucaz și Orientul Mijlociu, intensificată de instabilitate regională, care afectează rutele maritime și porturile de la Marea Neagră. În acest context, strategia emisă

În mai 2025 propune nu doar măsuri de securitate, ci și măsuri structurale de adaptare la schimbările climatice, dezvoltare durabilă și protecție civilă, într-un mod coerent și pe termen lung.

Nu în ultimul rând, adoptarea strategiei reflectă și *unitatea și solidaritatea între statele membre* în cadrul Uniunii. România și Bulgaria, state membre direct afectate, au cerut constant o concentrare mai aplicată pe politicile pentru Marea Neagră. Țările baltice și Polonia au susținut, la rândul lor, această abordare, văzând o conexiune directă între securitatea Mării Negre și securitatea Mării Baltice. Conectând cele două areale, Comisia a văzut în acest demers și o oportunitate de a demonstra coeziunea internă a UE și capacitatea sa de reacție într-un moment dificil pentru politica de vecinătate.

Astfel, Abordarea Strategică a UE privind Marea Neagră nu a apărut în izolare, ci este rezultatul unor presiuni geopolitice, securitare și economice cumulate, accentuate de războiul din Ucraina, schimbările climatice și provocările din vecinătatea estică a Uniunii. Strategia reflectă o *schimbare de paradigmă*: Marea Neagră nu mai este tratată ca o margine a Europei, ci ca un spațiu esențial pentru viitorul securității și prosperității Uniunii Europene.

Ca și conținut, abordarea este organizată pe *trei piloni* principali: securitate, stabilitate, reziliență; creștere sustenabilă și prosperitate; și protecția mediului, adaptare la schimbări climatice și protecție civilă. Strategia include câteva proiecte-cheie care unesc cei trei piloni: un hub regional pentru securitate maritimă la Marea Neagră; o agendă de conectivitate energetică, de transport și digitală; și alte acțiuni care să sprijine partenerii din regiune (Ucraina, R. Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaidjan, Turcia) pentru a beneficia de cooperare cu politicile UE.

Primul pilon se concentrează pe consolidarea securității maritime și a rezilienței regionale. Strategia propune crearea unui hub regional pentru securitatea maritimă, concentrat pe colectare și analiză de informații maritime, cooperare civil-militară în domeniul securității maritime, monitorizare a infrastructurii critice offshore și partajare de date între instituții naționale, UE și parteneri regionali. Acesta ar urma să devină, în timp, nucleul cooperării regionale între statele membre ale UE și partenerii riverani. În plus, este evidențiată importanța intensificării cooperării în domeniul deminărilor maritime – care beneficiază deja, începând cu 2024, de o abordare unitară a statelor riverane Mării Negre prin înființarea Grupării operative navale *MCM Black Sea Task Force* (Semnarea Memorandumului de Înțelegere privind constituirea grupului operativ pentru combaterea minelor marine în Marea Neagră, 2024), al contracarării amenințărilor hibride și cibernetice, precum și al securității infrastructurilor energetice submarine. Totodată, accentul este pus pe interoperabilitatea forțelor navale și pe consolidarea capacităților de reacție rapidă în caz de criză.

Strategia introduce, prin cel de-al doilea pilon, o agendă de conectivitate dedicată, axată pe transport (prin coridoarele aferente Rețelei transeuropene de transport – TEN-T²), energie și digitalizare, care vizează extinderea coridoarelor europene către Asia Centrală prin Caucaz. Prin modernizarea coridoarelor de transport și dezvoltarea interconexiunilor energetice, UE urmărește diminuarea dependenței de rutele tradiționale controlate de actori instabili și crearea unui spațiu economic integrat la Marea Neagră, competitiv și rezilient.

Al treilea pilon reflectă preocuparea pentru sustenabilitate și gestionarea riscurilor de mediu. Strategia propune mecanisme comune de pregătire și reacție la dezastre naturale sau antropice, combaterea poluării și eroziunii costiere, precum și protejarea ecosistemelor marine. În același timp, documentul susține dezvoltarea energiei verzi offshore, în special a proiectelor eoliene, și încurajează protecția infrastructurii submarine, esențiale pentru comunicații și transport energetic. Abordarea ecologică a strategiei este complementară obiectivelor de securitate, întrucât degradarea mediului și schimbările climatice pot genera noi vulnerabilități strategice.

ROMÂNIA – PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI

România este unul dintre statele asupra căruia evoluțiile și riscurile din regiune au un impact direct, astfel că abordarea strategică a UE pentru regiunea Mării Negre poate crea oportunități. Astfel, prima dintre ele este *consolidarea rolului geostrategic*. România poate deveni hub regional pentru securitate maritimă, prin participarea activă la structura acestuia și prin cooperare cu celelalte state riverane. Un prim pas în acest sens a fost deja făcut în cadrul Reuniunii Ministeriale privind securitatea și conectivitatea trans-regională³, organizată în marja Consiliului de Afaceri Externe din data de 20 octombrie 2025, prin prezentarea ofertei României de găzduire a hub-ului. Dincolo de beneficiul evident din perspectiva securității, alte avantaje pe care o astfel de abordare proactivă le-ar crea ar fi: creșterea capacității de reacție la amenințări hibride și sabotaje asupra infrastructurii offshore, crearea de locuri de muncă specializate în securitate, IT și analiză marină, precum și poziționarea României ca hub regional pentru cooperare UE – NATO – parteneri estici.

² *Rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T): Consiliul dă undă verde finală unui nou regulament care asigură o conectivitate mai bună și durabilă în Europa*, comunicat de presă, Consiliul Uniunii Europene, 13 iunie 2024, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2024/06/13/trans-european-transport-network-ten-t-council-gives-final-green-light-to-new-regulation-ensuring-better-and-sustainable-connectivity-in-europe/>, accesat la 24 septembrie 2025.

³ *Participarea ministrului afacerilor externe, Oana Țoiu, la Reuniunea Ministerială privind securitatea și conectivitatea transregională, organizată în marja Consiliului de Afaceri Externe*, comunicat de presă Ministerul Afacerilor Externe, 20 octombrie 2025, <https://mae.ro/node/67627>, accesat la 21 octombrie 2025.

În raport cu propunerile din document, țara noastră își poate crește, de asemenea, rolul în mobilitatea militară și logistică, prin infrastructură portuară și de transport adaptată (aeroporturi, căi ferate etc.). Un al doilea beneficiu rezidă în *îmbunătățiri în securitate și reziliență*, prin asigurarea protecției infrastructurii critice, precum și prin cooperare sporită în prevenirea amenințărilor hibride și de dezinformare.

De asemenea, România poate valorifica investițiile europene pentru modernizarea infrastructurii portuare și feroviare, contribuind la mobilitatea militară și logistică a Uniunii. Beneficiile sunt însă condiționate de capacitatea de absorbție a fondurilor europene, de coordonarea interinstituțională eficientă și de menținerea unui angajament politic susținut. Astfel, investițiile planificate în infrastructura portuară, feroviară și aeroportuară trebuie să fie gândite cu dublă finalitate: susținerea mobilității civile și creșterea capacității de mobilitate militară și logistică a Uniunii.

Printre provocările cu care România s-ar putea confrunta se numără: limitările resurselor administrative și financiare; riscurile persistente generate de conflictul din Ucraina; precum și complexitatea cooperării multilaterale cu parteneri diverși, având interese uneori divergente.

În primul rând, deși tendința este aceea de a ne concentra pe perspectiva securității, respectiv pe crearea și operaționalizarea hub-ului regional de securitate maritimă, *implementarea abordării strategice a UE privind Marea Neagră ar trebui privită în integralitatea sa*. Acest lucru înseamnă, pe de o parte, abordarea cu o atenție similară și a celorlalți doi piloni ai strategiei și, pe de altă parte, o coordonare strânsă și, eventual, instituționalizată printr-un mecanism de tip grup interministerial, cu participarea instituțiilor cu responsabilități în domeniu, dar și crearea unui fond dedicat exclusiv regiunii Mării Negre. Gestionarea fragmentată a liniilor de efort poate fi eficientă exclusiv pe segmentul respectiv, iar în cazul de față, abordarea unitară poate fi cheia pentru succesul implementării abordării strategice a UE în integralitatea ei.

Abordarea strategică a UE la Marea Neagră din mai 2025 este un pas important, care oferă un cadru coerent pentru acțiune în zona de securitate, dezvoltare și mediu. Pentru România, aceasta înseamnă o oportunitate de a-și consolida rolul regional, de a atrage investiții și de a spori securitatea națională, dar succesul său va depinde de transpunerea practică în politici și proiecte concrete. Lipsa unui mecanism financiar clar, fragmentarea competențelor instituționale și o coordonare redusă cu ceilalți parteneri pot afecta implementarea.

CONCLUZII

Abordarea strategică a Uniunii Europene pentru regiunea Mării Negre semnifică o maturizare a politicii europene de securitate și o reafirmare a angajamentului pentru stabilitatea flancului estic. Marea Neagră poate deveni nu doar un perimetru de risc, ci un vector de integrare europeană și de proiecție a stabilității către vecinătatea estică.

Dincolo de cadrul național, este esențial de subliniat că responsabilitatea implementării strategiei aparține tuturor statelor membre ale UE. Mai mult, este util ca strategia să fie percepută ca o piesă într-un puzzle, documentul evidențiind inclusiv sinergiile cu alte cadre de politică și inițiative UE, precum Parteneriatul Estic, Busola Strategică a UE pentru Securitate și Apărare, Strategia revizuită de securitate maritimă a UE și Poarta Globală, Agenda Maritimă Comună pentru Marea Neagră, precum și Agenda Strategică Comună de Cercetare și Inovare pentru Marea Neagră. În plus, este nevoie ca eforturile de implementare să se reflecte și în cadrul cooperării UE-NATO atât la nivel politic (ex. prin reînnoirea Declarației Comune privind cooperarea între cele două, cea mai recentă datând din anul 2023), cât și la nivel practic, prin identificarea complementarității măsurilor și inițiativelor deja existente și valorificarea lor optimă. În plus, cooperarea cu Turcia, inclusiv din perspectiva de gardian al Convenției (1936 Convention regarding the Regime of the Straits, 1936) de la Montreux, din 1936, va fi un alt element care va determina eficiența și sustenabilitatea Abordării strategice a UE privind Marea Neagră.

Pentru România, acest document nu reprezintă doar un cadru politic, ci o oportunitate strategică de afirmare ca actor-cheie regional – prin participare activă la inițiativele de securitate, dezvoltare și mediu, *într-o sinergie interinstituțională*. Valorificarea acestei poziții va depinde de capacitatea de a articula politici coerente, de a coopera eficient la nivel regional cu statele riverane Mării Negre și la nivel european cu celelalte state membre ale UE, precum și de a integra dimensiunea securitară cu cea de dezvoltare durabilă.

BIBLIOGRAFIE:

1. Baylis, J., Wirtz, J.J., Colin, G.S. (2016). *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*. Oxford: Oxford University Press.
2. *Black Sea Synergy – A New Regional Cooperation Initiative* (4 noiembrie 2007), Bruxelles, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007D C0160&from=EN>, accesat la 20 septembrie 2025.
3. *Black Sea Synergy: 4th review of a regional cooperation initiative – period 2019-2023* (3 iulie 2024), Bruxelles, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11900-2024-INIT/en/pdf>, accesat la 24 septembrie 2025.
4. *Black Sea Strategic Research and Innovation Agenda* (10 iunie 2019). București, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2019/2019_pdf/black_sea_strategic_research_and_innovation_agenda.pdf, accesat la 22 august 2025.

5. Coffey, L., Kasapoğlu, C. (februarie 2023). *A New Black Sea Strategy for a New Black Sea Reality*. Hudson Institute, <http://media.hudson.org.s3.amazonaws.com/A+New+Black+Sea+Strategy+for+a+New+Black+Sea+Reality.pdf>, accesat la 22 august 2025.
6. *Concluziile Consiliului European din 23-24 iunie 2022* (24 iunie 2022), Bruxelles, <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>, accesat la 20 septembrie 2025.
7. *Joint Communication to the European Parliament and the Council, the European Union's Strategic Approach to the Black Sea Region* (28 mai 2025), Bruxelles, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/170d9b3a-d45f-4169-80fa-9adb753c0921_en?filename=EU%20Strategic%20Approach%20Black%20Sea%20Strategy.pdf, accesat la 21 august 2025
8. Kakachia, K., Malerius, S., Meister, S. (ed.) (2024). *Security Dynamics in the Black Sea Region: Geopolitical Shifts and Regional Orders*. Editura Springer.
9. M.Ap.N. (14 septembrie 2025). *Fragmente de drone folosite de Rusia în războiul din Ucraina, identificate pe teritoriul României*, Agerpres, București, <https://agerpres.ro/social/2025/09/14/mapn-fragmente-de-drone-folosite-de-rusia-in-razboiul-din-ucraina-identificate-pe-teritoriul-romanie--1484106>, accesat la 20 septembrie 2025.
10. McCabe, R., Sanders, D., Speller, I. (2020). *Europe (ed.). Small Navies and Maritime Security. Balancing Traditional Roles and Emergent Threats in the 21st Century*. New York: Editura Routledge.
11. *Ministerial Declaration on a Common Maritime Agenda for the Black Sea* (19 mai 2019), București, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2019/2019_pdf/0514_ministerial_declaration_on_the_common_maritime_agenda_for_the_black_sea_-_final.pdf, accesat la 24 septembrie 2025.
12. *Participarea ministrului afacerilor externe, Oana Tîoiu, la Reuniunea Ministerială privind securitatea și conectivitatea trans-regională, organizată în marja Consiliului Afaceri Externe*, comunicat de presă MAE (20 octombrie 2025), <https://mae.ro/node/67627>, accesat la 21 octombrie 2025.
13. *Rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T): Consiliul dă undă verde finală unui nou regulament care asigură o conectivitate mai bună și durabilă în Europa, comunicat de presă, Consiliul Uniunii Europene* (13 iunie 2024), <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2024/06/13/trans-european-transport-network-ten-t-council-gives-final-green-light-to-new-regulation-ensuring-better-and-sustainable-connectivity-in-europe/>, accesat la 24 septembrie 2025.
14. *Semnarea Memorandumului de Înțelegere privind constituirea grupului operativ pentru combaterea minelor marine în Marea Neagră*, comunicat de presă, București (11 ianuarie 2024), <https://www.mapn.ro/cpresa/18251-semnarea-memorandumului-de-intelegere-privind-constituirea-grupului-operativ-pentru-combaterea-minelor-marine-in-marea-neagra>, accesat la 24 septembrie 2025.
15. *Strategia privind Marea Neagră: declarații de presă ale Înaltului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, vicepreședintele Comisiei Europene Kaja Kallas* (28 mai 2025), https://www.eeas.europa.eu/eeas/black-sea-strategy-press-remarks-high-representativevice-president-kaja-kallas_en, accesat la 20 septembrie 2025.
16. *1936 – Convention regarding the Regime of the Straits* (20 iulie 1936), Elveția: Montreux, <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/02/1936-Convention-Regarding-the-Regime-of-the-Straits-1.pdf>, accesat la 21 august 2025.